

คุณภาพชีวิตและแนวทางการดำรงชีพของนักดนตรีวัยสูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ Living Standard and a Life Guideline for Elder Musicians in North Eastern Thailand.

จินดา แก่นสมบัติ¹, สุรศักดิ์ หาญธีระพิทักษ์², อัครวัตร เชื่อมกลาง³ และสุวิษาน อุณอดม⁴

Chinda Kaensombat¹, Surasak Hamteerapitak², Akarawat Chaumklang³ and Suwitchan Un-udom⁴

^{1,3,4}อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

²อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

^{1,3,4}Lecturer from the Faculty of Humanities and Social Sciences Rajabhat Mahasarakham University

²Lecturer from the Faculty of Education Rajabhat Mahasarakham University

Corresponding Author Email: khidangkhidang@gmail.com

Received: 9 May 2022

Revised: 28 June 2022

Accepted: 2 July 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตของนักดนตรีวัยสูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ 2. เพื่อศึกษาแนวทางการดำรงชีพของนักดนตรีวัยสูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ มีเครื่องมือการวิจัย คือแบบสอบถาม โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ นักดนตรีวัยสูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 20 จังหวัด จำนวน 100 คน ที่มาจากการเลือกแบบกลุ่มย่อย แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณภาพชีวิตของนักดนตรีวัยสูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ 1.1) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.66$) 1.2) ด้านจิตใจ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.88$) 1.3) ด้านร่างกาย อยู่ในระดับน้อย โดยมีค่า ($\bar{x} = 2.73$) และ 1.4) ด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.10$) ตามลำดับ และ 2) แนวทางการดำรงชีพของนักดนตรีวัยสูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ 2.1) ปัจจัยด้านการเมือง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.60$) 2.2) ปัจจัยด้านจิตวิสัย คือ ความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ความพึงพอใจในชีวิต อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.93$) 2.3) ปัจจัยด้านวัตถุวิสัย ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.24$) และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.15$) ตามลำดับ

คำสำคัญ: นักดนตรี, คุณภาพชีวิต, แนวทางการดำรงชีพ

Abstract

The purposes of the current study were 1. To study the quality of life of older musicians in the Northeastern region and 2. To study the way of life of older musicians in the Northeastern region. It is a quantitative research. The research tool was a questionnaire with a sample of 100 elderly musicians in the Northeastern region of 20 provinces, totaling 100 people from a small group selection. The data collected from the questionnaire were analyzed using descriptive statistics consisting of percentage, mean, standard deviation. The results showed that 1) Quality of life of elderly musicians in the Northeast Sorted from the highest to lowest averages were: 1.1) Social relations It was at a moderate level ($\bar{x}=3.66$) 1.2) mentally at a moderate level ($\bar{x}=3.88$) 1.3) physically at a low level with values ($\bar{x}=2.73$) and 1.4) environmental. at the low level ($\bar{x} = 2.10$), respectively, and 2) the lifestyle of elderly musicians in the Northeast consisted of: 2.1) Political factors. At the highest level ($\bar{x} = 4.60$) 2.2) Psychological factors were feelings, values, life satisfaction. at the moderate level

($\bar{x}=3.93$) 2.3) objective factors economic factors were moderate ($\bar{x}=3.24$) and environmental factors at the moderate level ($\bar{x}=3.15$), respectively.

Keywords: Musicians, Living Standard, Life Guideline

บทนำ

คุณภาพชีวิตประกอบไปด้วยการมีปัจจัยที่เพียงพอและสามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขตามอัตภาพของแต่ละบุคคล เป็นความพึงพอใจของบุคคลที่เกิดจากการได้รับการตอบสนองต่อสิ่งที่ต้องการทั้งร่างกายและจิตใจ โดยมีมาตรฐานที่แตกต่างกันอันเนื่องมาจากพื้นฐานความคิด ค่านิยม และสิ่งแวดล้อมที่ตนดำรงอยู่ คุณภาพชีวิตเป็นสิ่งละเอียดต้องพิจารณาหลายแง่มุมและมีความแตกต่างกันในแต่ละบุคคล เป็นการยกระดับความสำคัญของบุคคลทั้งความสามารถทางร่างกาย จิตใจ สังคม เศรษฐกิจ และการศึกษา อันนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีที่มนุษย์ทุกคนแสวงหา (กิ่งแก้ว ปาจริย์, 2540, น.279) อาจกล่าวได้ว่า คุณภาพชีวิตหมายถึง การที่บุคคลสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ทั้งทางร่างกายและจิตใจตามความรู้ความสามารถที่มีอยู่ รวมไปถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินที่ได้รับการยอมรับจากสังคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ (ระวีวรรณ ฉัตรทอง, 2543, น.21) จุดเน้นของคุณภาพชีวิตจากความหมายดังกล่าวอาจจำแนกได้ 3 ประการ คือ 1) ทางด้านร่างกาย คือ บุคคลต้องมีความสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรงปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ ซึ่งเป็นผลจากการได้รับการสนองตอบทางด้านปัจจัยความจำเป็นขั้นพื้นฐานที่พอเหมาะดังพุทธสุภาษิตที่ว่า “การไม่มีโรคเป็นลาภอันประเสริฐ” เป็นต้น 2) ทางด้านจิตใจ คือ บุคคลจะต้องมีสภาพจิตใจที่สมบูรณ์ร่าเริงแจ่มใสไม่วิตกกังวลมีความรู้สึกที่เป็นสุขและพึงพอใจในชีวิตของตนเอง ครอบครัว และสังคมในสภาพแวดล้อม ที่มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เป็นต้น 3) ทางด้านสังคม คือ บุคคลที่สามารถดำรงชีวิตภายใต้บรรทัดฐานและค่านิยม ทางสังคมในฐานะเป็นสมาชิกของสังคมได้อย่างปกติสุข (ศิริวรรณ บำรุงศิริ, 2548, น.31-32)

การวางแผนอนาคตและการใช้ชีวิตบนปลายของนักดนตรี คือเป็นครูสอนดนตรี เป็นเจ้าของโรงเรียนสอนดนตรี ทำห้องเช่าซ่อมดนตรี ลงทุนทำธุรกิจขนาดเล็ก ทำงานในภาคธุรกิจดนตรี และเป็นเจ้าของค่ายเพลง จะเห็นได้ว่านักดนตรีส่วนใหญ่เลือกที่จะวางแผนชีวิตที่ประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับดนตรีต่อไป แต่หากคำนึงถึงว่าหลังจากเลิกเล่นดนตรีแล้วจะมีทุนหรือรายได้จากที่ใดในการเลี้ยงชีพ ดังนั้นนักดนตรีจึงต้องหาแนวทางในการสร้างรายได้เพื่อเก็บเงินไว้ใช้ในอนาคต (ราเชนทร์ เหมือนชอบ, 2550, น.63) แม้ไม่มีงานให้ทำก็ยังมีเงินเดือน ส่วนนักดนตรีอีกประเภท คือ นักดนตรีอาชีพ ที่เล่นอยู่ตามสถานบริการ ห้องอาหาร บาร์ ไนต์คลับ ฯลฯ อาชีพเป็นสถานะของความรับผิดชอบ นักดนตรีเหล่านี้ต้องทำงานอย่างเต็มความสามารถ เนื่องจากอาชีพนั้นเกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของชีวิต ไม่ได้ทำงาน หมายถึงไม่ได้เงิน ไม่มีรายได้ (สุกรี เจริญสุข, 2549, น.134-135) อาชีพดนตรีอาจถูกมองว่าเป็นอาชีพ “เดินกินรำกิ้น” จากคนในยุคก่อน ด้วยเหตุผลหลายประการ แต่ประเด็นที่สำคัญอาจเป็นเพราะความคิดที่ว่าอาชีพดนตรีเป็นอาชีพที่ไม่มีความมั่นคงในชีวิต ถึงแม้จะมีการปรับตัวเพียงใด แต่ในเรื่องของอายุนั้น ก็ยังเป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพดนตรีอยู่ ซึ่งการแสดงดนตรีนั้น นอกจากทักษะฝีมือทางด้านดนตรีแล้ว รูปลักษณ์ภายนอกก็เป็นสิ่งสำคัญ เช่น นักร้องหากมีหน้าตาและบุคลิกที่ดี ย่อมดึงดูดให้มีผู้สนใจมาฟังดนตรีมากขึ้น นักดนตรีก็เช่นกัน นักดนตรีเมื่อก้าวเข้าสู่วัยสูงอายุ จะเริ่มมีอุปสรรคทั้งด้านร่างกาย สุขภาพ ความทันสมัย โดยเฉพาะแนวเพลงที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา รวมถึงกระแสแฟชั่น ทำให้อายุเป็นข้อจำกัดในการเป็นนักดนตรีอาชีพ หากพิจารณาถึงอัตราค่าจ้าง นักดนตรีรุ่นใหม่จะรับค่าจ้างที่น้อยกว่า นักดนตรีรุ่นเก่าทำให้นายจ้างอาจเลือกนักดนตรีที่อายุน้อย รูปลักษณ์บุคลิกภาพดีเข้ามาแทนที่นักดนตรีรุ่นเก่าซึ่งจ้างด้วยราคาที่น้อยลงด้วย ดังนั้นนักดนตรีที่เล่นมานานควรมีการวางแผนเตรียมความพร้อมเข้าสู่วัยสูงอายุ เพราะหากมิได้เล่นดนตรีเหมือนเดิมแล้ว ก็จะไม่มียาได้ที่ใช้ในการดำรงชีวิต อีกทั้งไม่มีสวัสดิการในการช่วยเหลือหลังจากที่ไม่ได้เล่นดนตรีแล้ว (ทวีข กุลวงษ์, 2556, น.76) โดยพบปัญหาและอุปสรรคของอาชีพดนตรี คือ อายุ สุขภาพ และ สภาพเศรษฐกิจและสถานการณ์ในบ้านเมือง ปัญหาจากนโยบายของรัฐบาล

เป็นต้น (ราเชนทร์ เหมือนชอบ, 2550, น.127) การไม่มีสวัสดิการเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ หรือในยามเจ็บป่วย สรุปลได้ว่าปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของนักดนตรีผู้สูงอายุทั้งสิ้น

ดังนั้น จากประเด็นข้างต้น จึงมีความตั้งใจที่จะศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตและแนวทางการดำรงชีพของนักดนตรีวัยสูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตของนักดนตรีวัยสูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อศึกษาแนวทางการดำรงชีพของนักดนตรีวัยสูงอายุรวมทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเป็นการจัดตั้งศูนย์/กองทุนพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักดนตรีวัยสูงอายุ และเป็นข้อมูลในการพัฒนาเชิงนโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนกลางและเอกชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตของนักดนตรีวัยสูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อศึกษาแนวทางการดำรงชีพของนักดนตรีวัยสูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ประกอบด้วย

- 1.1 ประชากร ได้แก่ กลุ่มนักดนตรีวัยสูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือใน 20 จังหวัด
- 1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักดนตรีวัยสูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 20 จังหวัด จำนวน 100 คน ที่ได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการสุ่มตัวอย่างแบบจังหวัดละ 5 คน วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างแบบกลุ่มย่อยเฉพาะนักดนตรีวัยสูงอายุของนักดนตรีทั่วไปที่จำกัดขอบเขตตามแนวคิดโดยทฤษฎีที่นำมากำหนดเป็นสมมติฐาน (Hypothesis Populations)

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ ส่วนที่ 1 คุณภาพชีวิต ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม เป็นข้อคำถามที่ใช้เกี่ยวกับการรับรู้และความพอใจต่อคุณภาพชีวิต และส่วนที่ 2 แนวทางการดำรงชีวิต ได้แก่ ด้านวัตถุประสงค์ ด้านจิตวิสัย เป็นข้อคำถามที่ใช้เกี่ยวกับความสำคัญต่อเหตุการณ์ในแนวทางการดำรงชีวิต

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย และการใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการแจกแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมทางสถิติทางการวิจัย

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตและแนวทางการดำรงชีพของนักดนตรีวัยสูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. การศึกษาคุณภาพชีวิตของนักดนตรีวัยสูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานนักดนตรีวัยสูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยการคำนวณหาความถี่และร้อยละ โดยกลุ่มตัวอย่างจากนักดนตรีผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวมเป็นจำนวน 100 คน โดย พบว่า 1) ด้าน

ความสัมพันธ์ทางสังคม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.66$) 2) ด้านจิตใจ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.88$) 3) ด้านร่างกาย อยู่ในระดับน้อย โดยมีค่า ($\bar{x} = 2.73$) และ 4) ด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.10$) ตามลำดับ

ซึ่งจากการวิเคราะห์คิดเห็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักดนตรีวัยสูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจากวัตถุประสงค์ของการวิจัยและมีการจัดสนทนากลุ่มออนไลน์สรุปได้ ดังนี้

1) คุณภาพชีวิตด้านร่างกาย พบว่า อยู่ในระดับ “น้อย” อันเนื่องจากปัจจัยขาดการช่วยเหลือเยียวยาจากรัฐสวัสดิการด้านสุขภาพ

2) คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ พบว่า อยู่ในระดับ “ปานกลาง” อันเนื่องจากปัจจัยสำคัญคือ ยังมีความมั่นใจในตนเองสามารถรับรู้ถึงความคิด พร้อมทั้งรับรู้ถึงความสามารถในการจัดการกับความเศร้าหรือกังวลของตนเองได้

3) คุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์ทางสังคม พบว่า อยู่ในระดับ “ปานกลาง” อันเนื่องจากปัจจัยสำคัญ ดังนี้ นักดนตรียังพอใจกับการมีสุขกับครอบครัวและได้รับการช่วยเหลือเกื้อกูลจากคนอื่นที่ไม่ใช่ครอบครัวของตนเองอีกด้วย

4) คุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า อยู่ในระดับ “น้อย” อันเนื่องจากปัจจัยสำคัญ คือการขาดมีโอกาสได้รับข่าวสารสะทกน้อย

2. การศึกษาแนวทางการดำรงชีพของนักดนตรีวัยสูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยด้านการเมือง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.60$) 2) ปัจจัยด้านจิตวิสัย คือ ความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ความพึงพอใจในชีวิต อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.93$) 3) ปัจจัยด้านวัตถุวิสัย ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.24$) และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.15$) ตามลำดับ

ซึ่งจากการวิเคราะห์คิดเห็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่ส่งผลต่อแนวทางการดำรงชีพของนักดนตรีวัยสูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยและมีการจัดสนทนากลุ่มออนไลน์ สรุปได้ ดังนี้

1) แนวทางการดำรงชีวิต ด้านวัตถุวิสัย

1.1) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ พบว่า มีภาระหนี้สิน อีกทั้งไม่ได้รับการช่วยเหลือเยียวยาจากรัฐ อันเนื่องมาจากสถานการณ์วิกฤติเศรษฐกิจ

1.2) ปัจจัยด้านสังคม พบว่า กลุ่มหรือองค์กรทางดนตรีหรือองค์กรต่าง ๆ พร้อมทั้งมีการประกันตนจากบริษัทประกันภัยน้อยมาก และไม่สมัครประกันสังคมเพื่อรับบริการจากรัฐเลย

1.3) ปัจจัยด้านการเมือง พบว่า อยู่ในระดับ “มากที่สุด” เนื่องจากปัจจัยสำคัญ ได้แก่ การเมืองระดับชาติและการเมืองระดับท้องถิ่นมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของนักดนตรีวัยสูงอายุ

1.4) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ส่วนใหญ่ได้รับความรู้และมีการเตรียมตัวก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุพอสมควร

2) แนวทางการดำรงชีวิต ด้านจิตวิสัย ของนักดนตรีวัยสูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เชิงจิตวิสัย (Subjective) พบว่า นักดนตรีวัยสูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือคิดว่าการศึกษาจะช่วยให้มีความรู้และมีความสามารถต่อการปฏิบัติการในสังคมดนตรีได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ แต่มีความวิตกกังวลเรื่องสุขภาพของตนเองและกลัวความชราและกลัวความตายมากพอสมควร แต่ก็ยังรู้สึกภูมิใจตนเองที่สังคมยอมรับในความสามารถด้านดนตรีเป็นอย่างมาก พบว่า อาชีพนักดนตรีวัยสูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อาชีพที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ โดยเฉพาะงานที่ได้เป็นนายตัวเอง เพราะเวลาในการทำงานก็สามารถยืดหยุ่นได้ ไม่มีกฎระเบียบที่ตายตัว งานหนักหรืองานเบาที่สามารถเลือกได้ ได้แก่ การเกษตรกรรมปลูกผักหรือทำสวน งานควบคุมห้องบันทึกเสียง นักเขียนเพลงหรือนักประพันธ์เพลง นักเรียบเรียงเสียงประสาน อาจารย์สอนพิเศษทางด้านดนตรี นักธุรกิจสถานประกอบการร้านอาหาร เป็นต้น นั่นคือแนวทางการดำรงชีวิตของนักดนตรีวัยสูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตและแนวทางการดำรงชีพของนักดนตรีวัยสูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตของนักดนตรีวัยสูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานนักดนตรีวัยสูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยการคำนวณหาความถี่และร้อยละ โดยกลุ่มตัวอย่างจากนักดนตรีผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวมเป็นจำนวน 100 คน โดย พบว่า 1) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.66$) 2) ด้านจิตใจ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.88$) 3) ด้านร่างกาย อยู่ในระดับน้อย โดยมีค่า ($\bar{x} = 2.73$) และ 4) ด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.10$) ตามลำดับ

2. เพื่อศึกษาแนวทางการดำรงชีพของนักดนตรีวัยสูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า 1) ปัจจัยด้านการเมือง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.60$) 2) ปัจจัยด้านจิตวิสัย คือ ความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ความพึงพอใจในชีวิต อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.93$) 3) ปัจจัยด้านวัตถุวิสัย ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.24$) และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.15$) ตามลำดับ

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตและแนวทางการดำรงชีพของนักดนตรีวัยสูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. คุณภาพชีวิตของนักดนตรีวัยสูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า คุณภาพชีวิตด้านร่างกายด้านจิตใจด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับ “น้อย” อันเนื่องมาจากปัจจัยขาดการช่วยเหลือเยียวยาจาก รัฐสวัสดิการด้านสุขภาพ อันได้แก่ การประกันสุขภาพ การประกันชีวิต และการรักษาพยาบาลของนักดนตรีและคนในครอบครัว สอดคล้องกับ ศิริวรรณ บำรุงศิริ (2548, น.31-32) กล่าวว่า จุดเน้นของคุณภาพชีวิตจากความหมายดังกล่าวอาจจำแนกได้ 3 ประการ คือ 1) ทางด้านร่างกาย คือ บุคคลต้องมีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรงปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ ซึ่งเป็นผลจากการได้รับการสนองตอบทางด้านปัจจัยความจำเป็นขั้นพื้นฐานที่พอเหมาะดังพุทธสุภาษิตที่ว่า “การไม่มีโรคเป็นลาภอันประเสริฐ” เป็นต้น 2) ทางด้านจิตใจ คือ บุคคลจะต้องมีสภาพจิตใจที่สมบูรณ์ร่าเริงแจ่มใส ไม่วิตกกังวลมีความรู้สึกที่เป็นสุขและพึงพอใจในชีวิตของตนเอง ครอบครัว และสังคมในสภาพแวดล้อมที่ดีมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เป็นต้น 3) ทางด้านสังคม คือ บุคคลที่สามารถดำรงชีวิตภายใต้บรรทัดฐานและค่านิยม ทางสังคมในฐานะเป็นสมาชิกของสังคมได้อย่างปกติสุข

2. แนวทางการดำรงชีพของนักดนตรีวัยสูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า อาชีพนักดนตรีวัยสูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่เหมาะกับผู้สูงอายุคืองานที่ได้เป็นนายตัวเอง เพราะเวลาในการทำงานก็สามารถยืดหยุ่นได้ ไม่มีกฎระเบียบที่ตายตัว งานหนักหรืองานเบาก็สามารถเลือกได้ ได้แก่ การเกษตรกรรมปลูกผักหรือทำสวน งานควบคุมห้องบันทึกเสียง นักเขียนเพลงหรือนักประพันธ์เพลง นักเรียบเรียงเสียงประสาน อาจารย์สอนพิเศษทางด้านดนตรี นักธุรกิจสถานประกอบการร้านอาหาร เป็นต้น นักดนตรีวัยสูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือคิดว่าการได้รับการศึกษาจะช่วยให้มีความรู้และมีความสามารถต่อการปฏิบัติการกิจในสังคมดนตรีได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ แต่มีความวิตกกังวลเรื่องสุขภาพของตนเองและกลัวความชราและกลัวความตายมากพอสมควร แต่ก็ยังรู้สึกภูมิใจตนเองที่สังคมยอมรับตนในด้านดนตรีเป็นมาก สอดคล้องกับระวีวรรณ ฉัตรทอง (2543, น. 21) คุณภาพชีวิต คือการที่บุคคลสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ทั้งทางร่างกายและจิตใจตามความรู้ความสามารถที่มีอยู่ รวมไปถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินโดยได้รับการยอมรับจากสังคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ควรมีแนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้สูงอายุในความรับผิดชอบต่อสุขภาพการเรียนรู้เกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บและการรู้จักสังเกตความผิดปกติของร่างกาย การแสวงหาความช่วยเหลือหรือคำแนะนำจากแพทย์และพยาบาล การเข้าร่วมกิจกรรมการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอตามความเหมาะสม เพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหา

1.2 ด้านสถาบันการศึกษา ควรให้โอกาสในการทำกิจกรรม แนะนำการวางแผนด้านการเงินไว้ตั้งแต่ก่อนสูงอายุส่งเสริมด้านบริการสวัสดิการ ทั้งที่เป็นบริการสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุและการประกันสังคมให้ความรู้และจิตใจในการรักษาสุขภาพของนักดนตรีผู้สูงอายุต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาผลกระทบอื่น ๆ เช่น ความวิตกกังวลเรื่องสุขภาพของตนเองและกลัวความชราและกลัวความตายของนักดนตรีผู้สูงอายุ

2.2 ควรทำการศึกษาทางด้านสังคมของนักดนตรีผู้สูงอายุ คือ นักดนตรีผู้สูงอายุที่สามารถดำรงชีวิตภายใต้บรรทัดฐานและค่านิยม ทางสังคมในฐานะเป็นสมาชิกของสังคมได้อย่างปกติสุข

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยฉบับนี้ ได้รับความอนุเคราะห์จากกลุ่มนักดนตรีวัยสูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ให้ข้อมูลอย่างสมบูรณ์ ด้วยความกรุณาตอบคำถามและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างสูงยิ่งจากต่องานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้โอกาสนี้ ขอบพระคุณ ผู้เชี่ยวชาญ ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจพิจารณาเครื่องมือวิจัยในครั้งนี้ และขอบพระคุณ นักดนตรีผู้สูงอายุ ศิลปิน ผู้ประพันธ์เพลง ผู้เรียบเรียงเสียงประสาน ผู้อำนวยการผลิต ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ช่วยเหลือให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลจนทำให้บทความวิจัยฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

- กิ่งแก้ว ปาจริย์. (2540). *คุณภาพชีวิต*. กรุงเทพฯ: สารคดีราช
- ทวิช กลวงษ์. (2556). *เส้นทางชีวิตสู่การเป็นนักดนตรีอาชีพในฝัน*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล
- ระวีวรรณ ฉัตรทอง. (2543). *ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตของการทำงานกับความทุกข์ในการปฏิบัติงานของผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมในเขตพื้นที่ชายฝั่งตะวันออก*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา
- ราเชนทร์ เหมือนชอบ. (2550). *นักดนตรี: ชีวิตบนวิถีการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
- ศิริวรรณ บำรุงศิริ. (2548). *คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
- สุกรี เจริญสุข. (2549). *บริหารจินตนาการ: กรณีศึกษาวิทยาลัยดุริยางคศิลป์*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล ซีอีโอเคชั่น